

Avtale mellom
Den norske stat ved Samferdselsdepartementet

og

Bane NOR SF

10. september 2021

Denne avtalen om rammebetingelser ("Avtalen") er inngått mellom Den norske stat ("Staten") ved Samferdselsdepartementet ("Departementet") og Bane NOR SF ("Foretaket"). Avtalepartene betegnes i denne avtalen samlet som "Partene".

1. Avtalens bakgrunn, formål og virkeområde

1.1. Bakgrunn

Ved behandlingen av Meld. St. 27 (2014-2015) *På rett spor – reform av jernbanesektoren* sluttet flertallet i Stortinget seg til målene og virkemidlene i jernbanereformen. Som en del av en større transportreform var det overordnede målet økt samfunnsøkonomisk lønnsomhet samlet sett, innenfor de rammene handlingsregelen setter. Rasjonell oppgavefordeling mellom aktørene, en mer forretningsmessig innretning av sektoren samt hensiktsmessige styringsstrukturer og rammebetingelser skulle gi bedre ivaretagelse av kundenes behov og mer effektiv ressursutnyttelse innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetterammer.

1.2. Formål

Formålet med denne Avtalen er å fastlegge grunnlaget og de generelle rammebetingelsene for Foretakets oppgaver og finansieringen av disse. Avtalen fastsetter overordnede føringer for Foretaket. Den skal videre sikre Foretaket et hensiktsmessig ansvar og handlingsrom, gi sterkere incentiver til kostnadseffektiv oppgaveløsning og økt nytte for samfunnet. Avtalen skal også sikre at Foretaket arbeider med porteføljestyling og kontinuerlig optimalisering.

Avtalen supplerer kravene i jernbaneforskriften § 3-2 til avtalene som skal inngås mellom Jernbanedirektoratet ("Direktoratet") og infrastrukturforvalter (Foretaket) samt § 3-4 om investerings- og finansieringsprogrammer.

1.3. Statens myndighet som eier av Foretaket

Avtalen regulerer ikke Departementets rolle som forvalter av Statens eierskap til Foretaket. Eiermyndigheten utøves innenfor rammen av reglene i loven om statsforetak, Foretakets vedtekter, Statens prinsipper for god eierstyring og andre regler og prinsipper for utøvelsen av myndigheten som eier.

1.4. Avtalens virkeområde

Avtalen gjelder for forvaltning, drift og vedlikehold, samt planlegging og utbygging av jernbaneinfrastrukturen som definert i jernbaneforskriften. Avtalen omfatter ikke kommersiell virksomhet i Foretaket.

2. Foretakets formål, oppgaver og portefølje

Foretakets formål og oppgaver fremgår av Foretakets til enhver tid gjeldende vedtekter.

Med Foretakets portefølje menes i Avtalen det samlede sett av tjenester som Foretaket etter avtaler med Departementet og Direktoratet har påtatt seg ansvar for å levere, jf. punkt 1.4 om Avtalens virkeområde.

3. Foretakets prioriteringer og oppgaveløsning

Foretaket skal løse sine oppgaver på en kostnadseffektiv måte.

Foretaket skal legge samfunnsøkonomiske lønnsomhetsvurderinger til grunn for sine prioriteringer og sin virksomhet for øvrig.

Foretaket kan prioritere rekkefølgen av igangsatte effektpakker og av tiltak innad i effektpakkene så lenge effektmål og øvrige vilkår som er avtalt med Direktoratet overholdes.

Foretaket skal samarbeide med offentlige myndigheter og aktører, samt bransje- og brukerorganisasjoner ut fra hensyn til effektiv ressursbruk, miljø, brukervennlighet og trafiksikkerhet, og for å ivareta andre samfunnsmessige hensyn.

Foretaket prioriterer gjennomføringen av sin plan- og utbyggingsportefølje innenfor rammene av Foretakets vedtekter, denne Avtalen, avtalene med Direktoratet, finansielle rammer og gjeldende lover og regler.

3.1. Foretakets forhold til Direktoratet før ansvarsovertakelse

Foretaket har ansvar for plansaker når plan- og bygningsloven kommer til anvendelse. Jernbanedirektoratet har ansvar for utrednings- og planfasen før bestemmelsene i plan- og bygningsloven kommer til anvendelse, jf. instruks for Jernbanedirektoratet punkt 3.2.2.

I den utstrekning det er sannsynlig at prosjektet vil bli en del av Foretakets portefølje, skal Foretaket involveres aktivt i arbeidet med utredningen. Foretaket skal som et minimum involveres i alternativ- og kostnadsvurderinger knyttet til jernbaneinfrastrukturen. Direktoratet skal innhente råd fra Bane NOR om behov for kommende utredninger før bestemmelsene i plan- og bygningsloven kommer til anvendelse.

3.2. Konseptvalgutredning

Konseptvalgutredningen er en faglig statlig utredning for store samferdselsprosjekter.

I den utstrekning det er sannsynlig at prosjektet vil bli en del av Foretakets portefølje, skal Foretaket involveres aktivt i arbeidet med konseptvalgutredningen. Foretaket skal som et minimum involveres i alternativ- og kostnadsvurderinger knyttet til jernbaneinfrastrukturen.

Dersom Foretaket ser at viktige forutsetninger i pågående konseptvalgutredning medfører at Foretakets øvrige portefølje blir vesentlig påvirket, skal Foretaket ta dette opp til drøfting med Direktoratet.

4. Prinsipper og struktur for avtalene mellom Foretaket og Staten

Denne Avtalen konkretiserer Departementets forventninger og krav til Foretaket som infrastrukturforvalter og part i avtaler som inngås med Direktoratet om drift, vedlikehold, planlegging og bygging av jernbaneinfrastruktur, herunder avtale mellom Staten og Foretaket i tråd med Jernbaneforskriften § 3-2.

Rapportering på avtalene mellom Foretaket og Staten skal være tilstrekkelig til at Direktoratet og Departementet kan følge opp at Foretakets leveranser er i henhold til de inngåtte avtalene, jf. punkt 6.

4.1. Avtaler mellom Foretaket og Direktoratet

Foretaket og Direktoratet skal inngå avtaler om drift- og vedlikeholdstjenester, planlegging og bygging av infrastruktur på nivå med effektpakker eller tilsvarende. Hovedregelen er at det inngås avtale for hele effektpakken samlet, med mindre ulik modenhet på tiltakene tilsier at en trinnvis avtaleinngåelse er hensiktsmessig.

Avtalene mellom Foretaket og Direktoratet skal utformes som forretningsmessige avtaler mellom likeverdige avtaleparter. Leveransenes omfang og finansiering fastsettes etter forhandlinger mellom Foretaket og Direktoratet.

Ved å inngå avtale med Direktoratet forplikter Foretaket seg til å gjennomføre de leveransene avtalen omfatter så effektivt som mulig og innenfor den finansiering og på de øvrige vilkår som fremgår av avtalen. Staten forplikter seg til å betale Foretaket den avtalte finansieringen i tråd med prinsippene i denne Avtalens punkt 5.

Avtalene mellom Foretaket og Direktoratet skal utformes slik at de gir størst mulig handlingsrom for Foretaket i oppgaveløsningen, hensyntatt Direktoratets ansvar for helhetlig og overordnet koordinering av jernbanesektoren, samt strategisk utvikling av togtilbudet, jf. instruks for Jernbanedirektoratet punkt 3.2.

Ved endringer i prosjektene skal Foretaket avklare hvordan endringene vil kunne påvirke eksisterende og fremtidig togtilbud. Dersom endringene påvirker togtilbudet, skal Foretaket og Direktoratet følge deres nærmere avtalte prosess for slike endringer.

Antallet avtaler mellom Direktoratet og Foretaket skal holdes så lavt som mulig.

Avtalene mellom Foretaket og Direktoratet kan endres i henhold til endringsbestemmelser, som avtales mellom Foretaket og Direktoratet.

5. Økonomiske forhold

5.1. Finansiering fra Staten til Foretaket

Foretaket skal årlig tilføres likviditet til å finansiere leveranser fra Foretaket til Staten i henhold til avtaler inngått etter punkt 4.

Det er Statens intensjon at finansieringen skal legge til rette for en helhetlig og kostnadseffektiv gjennomføring av de oppgavene som inngår i Foretakets portefølje, jf. punkt 2.

Statens finansiering skal ikke nyttes til tiltak av ren kommersiell karakter. Ved planlegging og bygging av prosjekter med både kommersielt og ikke-kommersielt preg, skal kostnadsfordelingen tydeliggjøres.

5.1.1. Årlig likviditet

Staten forplikter seg i 2022 til å yte Foretaket en likviditet pålydende bevilgningsforslaget på kap. 1352, post 71 kjøp av infrastrukturtenester - drift og vedlikehold, og post 73 kjøp av infrastrukturtenester - investeringer i Prop. 1 S (2021–2022).

Det tas forbehold om Stortingets behandling av regjeringens forslag til statsbudsjett for angjeldende år.

De årlige utbetalingene til Foretaket gjøres uavhengig av foretakets løpende produksjon. Utbetalingene skal disponeres av Foretaket i tråd med avtaler med Direktoratet, jf. punkt 4.1.

Det er Foretakets ansvar å tilpasse sin virksomhet og sine forpliktelser til likviditetstilgangen.

Foretaket skal anvende den årlige likviditeten som følger av denne avtalen slik at leveransene som er avtalt med Direktoratet leveres mest mulig effektivt i tråd med Stortingets vedtak, som Staten i avtaler vil opplyse om hvordan skal forstås, jf. punkt 4.1. Ved fremleggelse av kostnadsramme for Stortinget til investeringsprosjekter med både fornyelsesdel og investeringsdel skal kostnadsfordelingen tydeliggjøres.

Utbetalingen av likviditeten fra Staten påvirkes ikke av Foretakets årsresultat.

Dersom foretaket over tid bygger opp uhensiktsmessig stor udisponert likviditet, vil staten vurdere å tilpasse likviditetstilførselen i fremtidige år.

5.1.2. Likviditet for fremtidige budsjettår

Staten forplikter seg i 2022 til et minimumsbeløp for årlig likviditetstilførsel til Foretaket senere år. Foretaket skal tilpasse sin virksomhet og sine forpliktelser til et realistisk nivå på Statens fremtidige finansiering.

Det tas forbehold om Stortingets behandling av regjeringens forslag til statsbudsjett for angjeldende år.

Betegnelse	Minimum likviditet for fremtidige budsjettår, prosent av innværende års bevilgning			
	2023	2024	2025	2026
Drift og vedlikehold	90 %	85 %	80 %	75 %
Investeringer	90 %	85 %	80 %	75 %

Fullmaktsbeløpene rulleres årlig. Satsene kan justeres ned for å ta høyde for gjennomføring av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Skaret–Høgkastet–Hønefoss i regi av Nye Veier AS.

5.2. Utbetalinger til Foretaket

Direktoratet skal utbetale Foretakets årlige likviditet, jf. punkt 5.1.1, i fire tilnærmet jevne utbetalinger fordelt gjennom året. Den første utbetalingen skal skje i januar måned.

Utbetalingene til Foretaket skal gjøres uavhengig av Foretakets fakturering/avregning av avtalte leveranser, jf. punkt 5.4, og forutsetter at Foretaket til enhver tid har en forsvarlig likviditetsforvaltning.

Likviditeten er gjeld til Staten inntil leveransene er fakturert, jf. punkt 5.4.

Dersom Foretakets likviditetssituasjon tilsier det, kan Direktoratet, innenfor rammen av den årlige bevilgningen, øke utbetalingene til Foretaket.

5.3. Foretakets vederlag

Foretaket skal ha vederlag for tjenester og andre ytelser som Foretaket yter i tilknytning til planlegging, utbygging, drift og vedlikehold under punkt 4. Vederlagene er inntekter for Foretaket.

Vederlaget til drift og vedlikehold omfatter alle kostnader forbundet med å levere tjenesten, herunder utbedringer etter normalt nivå på flom og ras.

Vederlaget til planlegging omfatter alle kostnader forbundet med å levere tjenesten.

Vederlaget i avtalene om utbygging settes som en fastpris basert på forhandling mellom Direktoratet og Foretaket for prosjektet, begrenset oppad av kostnadsrammen.

Vederlagene til planlegging og utbygging skal fastsettes særskilt for alle prosjekter over terskelverdi for statens prosjektmodell og fastsatt spesifikasjonsgrense for prosjekter som skal fremlegges for Stortinget.

5.4. Fakturering/avregning

Foretaket skal minimum hver annen måned sende Direktoratet faktura/avregning der det redegjøres for utført arbeid i terminen i henhold til Foretakets avtaler med Direktoratet, og avregning av dette i mottatte utbetalinger fra Staten.

Belastningen av kostnader på ulike avtaler/prosjekter skal være transparent.

5.5. Driftskreditt

Foretaket kan kun ta opp lån gjennom statlige bevilgninger til driftskreditt.

Formålet med driftskreditten er å gi Foretaket bedre forutsetninger til å drive den samlede virksomheten effektivt, uten at likviditet hindrer rasjonelle eller akutte tiltak. Driftskreditten skal i tillegg sikre en rask og fleksibel tilgang på ekstra likviditet ved ekstraordinære situasjoner, som f.eks. ulykker, ras og flom.

Departementet har inngått en avtale med Foretaket om driftskreditt. Etter denne avtalen stiller Departementet til disposisjon for Foretaket en nærmere angitt kredittramme.

5.6. Håndtering av valutarisiko

Det kan avtales at vederlaget i fastprisavtalene justeres for endringer i valutakurs, så lenge den samlede finansieringsrammen for året ikke overskrides.

6. Rapportering, informasjonsutveksling og kontroll

Foretaket plikter å rapportere den informasjon og de indikatorer som er nødvendig for at Departementet og Direktoratet skal kunne vurdere hvorvidt Foretakets leveranser er i henhold til inngåtte avtaler.

Foretaket og Direktoratet har en gjensidig plikt til å informere den andre om forhold som påvirker hverandres leveranseevne.

6.1. Rapportering til Departementet

Foretaket skal rapportere på produktiviteten i drift og vedlikehold og effektiviteten i investeringer, slik at Departementet får informasjon om hvorvidt bevilgningene brukes effektivt og kostnadsestimater holdes.

Foretaket skal kort skriftlig, for effektpakkene og på overordnet nivå for utbyggingsporteføljen som helhet, halvårlig rapportere følgende for Departementet:

- forbruk i forhold til prognose
- likviditetsutvikling
- fremtidige forpliktelser
- forventet ytelse/effekt i forhold til avtalt ytelse/effekt
- mer-/mindreforbruk mot avtalt fastpris
- med videre.

Departementet vil følge opp rapporteringen i møter med Foretaket.

6.2. Rapportering til Direktoratet

Rapporteringen skal være av en slik karakter at den sikrer at Direktoratet kan vurdere om Foretakets leveranser er i tråd med inngåtte avtaler. Direktoratet kan be om annen rapportering. Omfanget av slik rapportering skal begrenses til det som er nødvendig. Risikoforhold knyttet til fremtidige leveranser skal inngå i rapporteringen.

7. Forbehold, ikrafttredelse, reforhandling, endring og varighet

7.1. Forbehold

Det tas forbehold om Stortingets behandling av Prop. 1 S (2021-2022).

7.2. Ikrafttredelse

Denne avtale trer i kraft 1. januar 2022.

7.3. Reforhandling og endring

Dersom særlige forhold tilsier det, kan hver av partene anmode om reforhandling av avtalen. Et vesentlig avvik mellom de økonomiske rammene under punkt 5.1.1 første ledd og punkt 5.1.2 første ledd og Stortingets bevilgningsvedtak for angjeldende budsjettår, jf. punkt 5.1.1 andre ledd og punkt 5.1.2 andre ledd, kan anses som et slikt særlig forhold.

Ved endringer i statlig kjøp av persontransporttjenester som følge av endrede infrastrukturavgifter for persontogsselskapene kan Statens finansiering til Foretaket justeres tilsvarende, slik at nettoeffekten for Foretaket av avgiftsendringen er null.

Beløpene som følger av punkt 5.1.1 og 5.1.2 rulleres årlig.

7.4. Varighet

Avtalen har en varighet på 5 (fem) år, men gjelder inntil den sies opp av Departementet.

Avtalen fornyes normalt hvert år jf. punkt 7.3, 3. ledd.

Etter fornyelse gjelder avtalen i fem nye år eller til den sies opp etter første ledd.

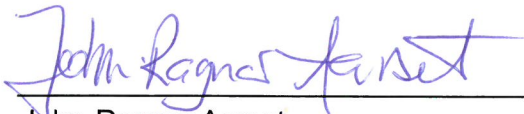
8. Signatur

Avtalen signeres i to eksemplarer, hvor partene beholder hvert sitt eksemplar.

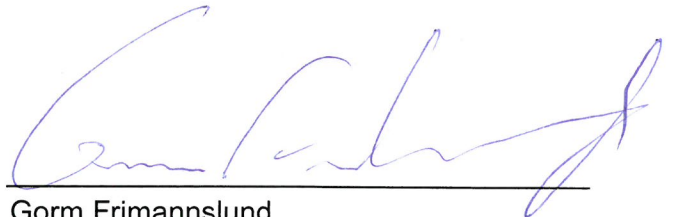
Oslo, 10. september 2021

Samferdselsdepartementet

Bane NOR SF

John-Ragnar Aarset
Statssekretær

Gorm Frimannslund
Konsernsjef

